

1.1 สภาพและความสำคัญของปัญหา

องค์กรธุรกิจในประเทศไทยมีหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไป แล้วแต่ขนาดและลักษณะของธุรกิจ ซึ่งมีตั้งแต่การประกอบการค้าโดยบุคคลคนเดียว โดยหลายคนเข้าหุ้นส่วนกัน จัดตั้งเป็นรูปห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัด แต่ที่นิยมกันเป็นที่แพร่หลายในปัจจุบันคือการจัดตั้งองค์กรในรูปบริษัท ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญคือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ที่มาร่วมทุนเพียงเท่าทุนที่ได้ตราไว้เท่านั้น

บริษัทในปัจจุบันมีรูปแบบ 2 ประเภท ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับก็มีลักษณะแตกต่างกันออกไปด้วย สำหรับประเภทแรกคือ บริษัทจำกัด (Limited Company or Private Company) อยู่ภายใต้บทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท ซึ่งเหมาะสมกับกิจการขนาดเล็กหรือขนาดกลางที่ไม่ต้องใช้งบลงทุนมาก และโดยทั่วไปมักจะเป็นกิจการในครัวเรือนหรือกิจการที่ผู้เข้าร่วมจัดตั้งมีความสนิทสนมชิดเชื้อกัน สำหรับบริษัทอีกประเภทหนึ่งได้แก่ บริษัทมหาชนจำกัด (Public Limited Company) ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 โดยบริษัทมหาชนจำกัดมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การเสนอขายหุ้นแก่ประชาชนทั่วไป กล่าวคือบริษัทมีความสามารถในการระดมทุนจากประชาชนมาใช้ในการประกอบกิจการได้ ลักษณะดังกล่าวเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนคนทั่วไปมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของบริษัทซึ่งบริษัทจำกัดไม่อาจทำได้ และภายหลังจากนั้นบริษัทมหาชนก็สามารถนำหลักทรัพย์หรือหุ้นของตนเองไปจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์ (Stock Exchange) เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการซื้อขายหลักทรัพย์มากขึ้น อีกทั้งบริษัทมหาชนยังสามารถระดมทุนโดยการออกหลักทรัพย์ได้หลายรูปแบบด้วยกัน ซึ่งล้วนแต่เป็นลักษณะพิเศษต่อการดำเนินกิจการในรูปของบริษัทมหาชนทั้งสิ้น อันสืบเนื่องมาจากการที่รัฐต้องการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการลงทุนโดยเปิดให้มีการระดมเงินออมจากภาคประชาชนมาใช้กับธุรกิจให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงต้องสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนนำเงินออมของตนมาลงทุนเพื่อผลประโยชน์ในอนาคต ดังนั้นโดยทั่วไปแล้วบริษัทมหาชนจึงเป็นบริษัทที่มีกิจการขนาดใหญ่ซึ่งต้องใช้งบลงทุนมากและมีผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสียเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้เองบริษัทมหาชนที่อาศัยลักษณะพิเศษดังกล่าวจึงต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายอีกฉบับหนึ่งด้วยคือ

พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 ที่มุ่งให้ความคุ้มครองแก่บรรดาผู้เกี่ยวข้องในบริษัทมหาชนซึ่งมีเป็นจำนวนมาก โดยรัฐต้องเข้าไปแทรกแซงในกลไกต่างๆ เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและผู้ลงทุน อีกทั้งบริษัทมหาชนที่ทำการเสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชนยังจะต้องปฏิบัติตามระเบียบ ประกาศ และข้อบังคับต่างๆ ที่ออกโดยหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลในเรื่องการระดมทุนจากประชาชน อันได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอีกด้วย เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และให้ความคุ้มครองผู้มีส่วนได้เสียทั้งหลาย

จะเห็นได้ว่าการจัดตั้งบริษัทในรูปแบบของบริษัทมหาชนจำกัด มีกฎหมายระเบียบ และข้อบังคับที่ควบคุมอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากการจัดตั้งในลักษณะนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ระดมทุนจากประชาชนคนทั่วไป จึงต้องมีการสร้างมาตรการในการคุ้มครองผู้เกี่ยวข้องทุกคน และสร้างมาตรการในการเปิดเผยข้อมูลอย่างละเอียด เพื่อให้นักลงทุนเลือกที่จะตัดสินใจลงทุนได้ ซึ่งต่างจากบริษัทจำกัดที่ไม่สามารถระดมทุนจากประชาชนได้ ข้อดีของการระดมทุนจากประชาชนก็คือการสร้างเม็ดเงินให้บริษัทเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของบริษัทได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นทางหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและพัฒนาลาดทุนในประเทศไทย ดังนั้นในพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 จึงเปิดโอกาสให้บริษัทจำกัดสามารถแปรสภาพมาเป็นบริษัทมหาชนได้เมื่อบริษัทจำกัดมีการขยายตัวเจริญก้าวหน้ามากขึ้น และมีความพร้อมที่จะประกอบกิจการในรูปของบริษัทมหาชน โดยการดำเนินการดังกล่าวอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ตามมาตรา 180 - 185 พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 ซึ่งถ้าหากมีการแปรสภาพเพื่อระดมทุนจากประชาชนแล้วย่อมส่งผลดีต่อการดำเนินงานของบริษัท ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ลักษณะดังกล่าวเป็นไปตามธรรมชาติขององค์กรธุรกิจ

อย่างไรก็ตาม ในทางตรงข้าม ถ้าหากบริษัทมหาชนจำกัดใดเห็นว่าการประกอบธุรกิจในลักษณะดังกล่าว ไม่อาจสร้างประโยชน์ให้แก่บริษัทได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย อย่างเช่นไม่สามารถระดมทุนจากประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ หรือมีภาระค่าใช้จ่ายสูง การดำรงสถานะอยู่ในรูปบริษัทมหาชนต่อไปย่อมมีแต่จะก่อให้เกิดการขาดทุนและมีผลเสียหายมากยิ่งขึ้น แต่ถ้าหากดำเนินการในรูปของบริษัทจำกัดอาจสร้างประโยชน์ได้มากกว่า เพราะมีความคล่องตัวและมีอิสระในการบริหารงานมากกว่า แต่เนื่องจากในปัจจุบัน

ยังไม่มีบทบัญญัติในการสร้างมาตรการให้บริษัทมหาชนแปรสภาพกลับเป็นบริษัทจำกัดได้* ดังนั้นวิธีเดียวที่จะยกเลิกสถานะของการเป็นบริษัทมหาชนคือการเลิกบริษัท และจัดตั้งเป็นบริษัทขึ้นใหม่ซึ่งมีวิธีการที่ยุ่งยาก มีภาระค่าใช้จ่าย ดังนั้นการสร้างมาตรการแปรสภาพบริษัทมหาชนจำกัดกลับเป็นบริษัทจำกัดน่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวบริษัทนั้น แต่อย่างไรก็ตาม มาตรการแปรสภาพกลับดังกล่าว ย่อมกระทบต่อบุคคลหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ของบริษัท ผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ รวมไปถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศ ผู้เขียนจึงต้องการศึกษาว่าหากจะนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ในประเทศไทยแล้ว จะมีผลดี ผลเสียอย่างไร และจะนำมาใช้ในลักษณะใดจึงจะก่อให้เกิดความเหมาะสม และมุ่งคุ้มครองผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมากที่สุด

1.2 สมมุติฐานของการวิจัย

เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการแปรสภาพบริษัทมหาชนจำกัดเป็นบริษัทจำกัด การนำกฎหมายในเรื่องดังกล่าวมาใช้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรธุรกิจในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น จึงสมควรศึกษาให้เห็นถึงวิธีการนำมาใช้ให้เกิดความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

1.3 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์เพื่อให้เห็นถึงผลดี ผลเสียจากการนำกฎหมายเกี่ยวกับการแปรสภาพบริษัทมหาชนจำกัดเป็นบริษัทจำกัดมาปรับใช้กับองค์กรธุรกิจในประเทศไทย อันจะนำไปสู่การบัญญัติกฎหมายให้เกิดความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรธุรกิจ และระบบเศรษฐกิจของประเทศ

1.4 ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาถึงกฎหมายบริษัทจำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท กฎหมายบริษัทมหาชนจำกัด ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องได้แก่ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาด

* ขณะนี้มีร่างกฎหมายซึ่งกระทรวงพาณิชย์ได้นำเสนอไว้เกี่ยวกับการแปรสภาพบริษัทมหาชนจำกัดเป็นบริษัทจำกัด

หลักทรัพย์ พ.ศ.2535 ประกาศสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
 ข้อบังคับแห่งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นต้น โดยการศึกษานี้มุ่งศึกษาตั้งแต่การเริ่ม
 ดำเนินการจัดตั้งบริษัทไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด รวมตลอดถึงบทบัญญัติกฎหมายทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง
 กับการดำเนินกิจการของบริษัท ผลกระทบในการดำเนินการในแต่ละเรื่องต่อผู้เกี่ยวข้องทั้งหลาย
 อีกทั้งอธิบายถึงความแตกต่างในสาระสำคัญของกฎหมายบริษัทจำกัด และกฎหมายบริษัท
 มหาชนจำกัด เพื่อให้เห็นถึงลักษณะขององค์กรธุรกิจประเภทบริษัทในประเทศไทย จากนั้นก็จะ
 ศึกษาถึงรูปแบบและลักษณะขององค์กรธุรกิจประเภทบริษัทในต่างประเทศ บทบัญญัติที่
 เกี่ยวกับการแปรสภาพบริษัทมหาชนจำกัดเป็นบริษัทจำกัดในต่างประเทศ และวิเคราะห์ให้เห็นถึง
 การนำมาปรับใช้ในประเทศไทยให้เกิดความเหมาะสม

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างมาตรการที่เหมาะสม ชัดเจน และมีความเป็นไปได้
 ได้ในการแปรสภาพจากบริษัทมหาชนจำกัดเป็นบริษัทจำกัด โดยให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถือหุ้นราย
 ย่อย เจ้าหนี้ รวมไปถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ จากการแปรสภาพดังกล่าว ซึ่งย่อมเป็นประโยชน์ต่อ
 ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
2. การนำมาตราการแปรสภาพบริษัทมหาชนจำกัดเป็นบริษัทจำกัดมาใช้นั้น
 ย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อตัวบริษัทนั้นๆ เอง ที่สามารถดำเนินงานตามความประสงค์ของผู้ถือหุ้นที่
 อาจจะเห็นว่า การบริหารจัดการในรูปแบบของบริษัทจำกัดจะทำให้เกิดความคล่องตัว และน่าจะ
 สร้างประโยชน์ได้มากกว่า ลักษณะดังกล่าวเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กรธุรกิจนั้นๆ
 และเป็นผลดีต่อภาพรวมของระบบเศรษฐกิจของประเทศ

1.6 วิธีการศึกษาและวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นแบบการวิจัยทางกฎหมาย โดยวิธีการศึกษาใช้วิธีศึกษาแบบ
 วิจัยเอกสาร โดยศึกษาจากเอกสารข้อมูลทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยการค้นคว้าและ
 รวบรวมข้อมูลจากตัวบทกฎหมายอันได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วย
 หุ้นส่วนบริษัท ในส่วนว่าด้วยบริษัทจำกัด พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535
 พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 ประกาศสำนักงานคณะกรรมการ
 กำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ข้อบังคับแห่งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กฎหมายว่า
 ด้วยบริษัทในต่างประเทศ ตลอดจนกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องจากตำรา วารสาร และเอกสารอื่นๆ

จากห้องสมุดของคณะนิติศาสตร์ ห้องสมุดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กระทรวงพาณิชย์ รวมไปถึงรายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหุ้นส่วน บริษัท และองค์การธุรกิจ เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงการนำมาตราการดังกล่าวมาใช้ ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น และเสนอแนะแนวทางแก้ไข